

Populärvetenskaplig sammanfattning för projekt finansierat av Ekhagastiftelsen

Populärvetenskaplig sammanfattning ska lämnas inom 2 månader efter anslag har beviljats.

Diarienummer:	2025-126
Projekttitel:	Frisk jord, friska människor: Förebyggande strategi mot <i>Legionella</i> sp. i ekologiska odlingssubstrat
Anslagsmottagare:	Beatrix Alsanius Sveriges lantbruksuniversitet Institutionen för biosystem och teknologi Subject area Microbial Horticulture Box 190 234 22 Lomma
Projektledare/Kontaktperson:	Beatrix Alsanius
Projektstart:	2026-01-01
Projektslut:	2027-06-30
Totalt av Ekhagastiftelsen beviljade medel:	1 210 000 SEK

Sammanfattning: (200 - 300 ord)

Hälsosam mat börjar inte på tallriken utan redan i jorden där våra livsmedel odlas. I ekologisk grönsaksproduktion tillbringar plantor ofta sin första tid i växthus, där de odlas upp i särskilda odlingssubstrat innan de planteras ut. Av klimatskäl ersätts idag traditionell torv i dessa substrat allt oftare med alternativa material, såsom kompost och rötresten från samhällets sidoströmmar. Denna gröna omställning är viktig, men har samtidigt aktualiserat nya frågor om arbetsmiljö och folkhälsa.

Under senare år har flera fall av *Legionella*-infektioner kopplats till trädgårdsarbete och hantering av odlingssubstrat med större utbrott i Sverige 2018 och 2024. *Legionella*-bakterier förekommer naturligt i jord och vatten och kan under gynnsamma förhållanden föröka sig i organiska material. Projektet "Frisk jord, friska människor" syftar till att förebygga sådan smittorisk inom yrkesmässig ekologisk produktion av grönsaksmåplantor. I projektet kombineras enkätstudier och intervjuer med odlare med laboratorieundersökningar av olika odlingssubstrat och deras råmaterial. Vi kartlägger både hur vanligt förekomsten av *Legionella* är och vilka material som särskilt gynnar bakteriens tillväxt. Även mikrobiella samspel i odlingssubstraten studeras för att förstå varför vissa material innebär högre risk än andra.

Målet med detta tvååriga projektet är att ta fram praktiska, vetenskapligt underbyggda rekommendationer för substrattillverkare och odlare. Genom ökad medvetenhet, säkrare materialval och förebyggande åtgärder vill projektet bidra till både en hållbar grön omställning och ett stärkt skydd för människors hälsa.